

مائن کیسہ کرے؟

الوز سعوڈ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مُن کایہ کرے؟

ہُن کیسے کرے؟

انور مسعود

دوست پبلی کیشنز - اسلام آباد

جملہ حقوق محفوظ ہیں

وَاللّٰهُ مُجِيبٌ لِّمَا يَسْأَلُونَ

ضابطہ

ISBN: 964-496-037-1

کتاب	:	مَن کیسے کرے؟
مصنف	:	نور مسعود
پہلا ایڈیشن	:	۱۹۹۶ء
تیسرا ایڈیشن	:	۲۰۰۶ء
سرورق	:	عابد رشید
سطح	:	درمیانیت اسلام آباد
قیمت	:	200 00 روپے

دوست پبلی کیشنز 8 اے، ضیاء بان سپروردی، پوسٹ بکس نمبر 2958، اسلام آباد

ترتیب

۱۱	اک دو گلاں اپنے دلوں
۱۳	انور مسعود دے کھانے
۱۹	انور مسعود اور اس کا فن
۲۱	موجاں لہراں بہراں (نظم)
۲۵	بجھد
۲۷	نعت
۲۹	سلام
۳۰	اقبال
۳۲	ہنیں
۳۳	ترک و ج
۳۵	بشرطیکہ
۳۶	ممت
۳۸	اک ساڈا حال نہ جانن

کمن دے زلفاں دا قصہ

۴۰

اواز

۴۳

رُب نہ دکھائے

۴۶

ڈٹی

۴۸

سب نے اپنی بھو ملا

۵۲

سوہنی صورت والا

۵۴

بِزاج بنگار

۵۷

کیڑے پاتے جاواں

۵۸

رکھے والا

۶۲

لمنت

۶۶

مری دی بر فباری

۶۹

ہوے پی تقصیر کے دی

۷۱

صرف اکھاپا نظر آیا

۷۳

دارا داری - دو کجوس

۷۴

یوم آزادی

۷۸

پچھار جنگ نہ کر

۸۳

وار دا تریا

۸۸

چڈ والا ایہ طفل تلی

۹۰

پکاں آتے اتھرواں دے دیوے

۹۲

نہیں ریاں پاکستان دیاں

۹۴

احمد علی سائیں

۹۶

ڈاکٹر فقیر محمد فقیر

۹۸

ایسے ڈرتوں غمگیاں ہوئیاں

۹۹

بچیاں ساڈی رسم روایت

۱۰۱

میرا کیہ قصور اے؟

۱۰۳

۱۳ اگست

۱۰۵

موبائل ٹیلیفون

۱۰۸

چوکی روٹی دیکھ کے

۱۱۲

جے کر میرے سارے بھو

۱۱۴

جمعہ بازار

۱۱۶

ایویں اوہوں تڑھیاں دیتاں

۱۲۰

وقت مچے وچ کڑتن

۱۲۲

اتھے خورے کیہ ہونا کیں

۱۲۴

کس تھانویں آگیاں گیلیں

۱۲۸

۱۲۹

زرعی بھارتاں

۱۳۲

نک شک جانا ئیں

۱۳۳

بولیاں

۱۳۶

وچارا

۱۳۷

چھوٹا وڈا

۱۳۸

جھولا جیہا

۱۳۹

گل وچوں گل نکلی

اک دو گلاں اپنے ولوں

میرے پہلے پنجابی مجموعہ کلام ”میلہ اکھیاں دا“ توں ایسی مقبولیت حاصل ہوئی اے کہ اوہا چودھویں انڈیشن شائع ہون والا اے۔ ایس قبول خاطر دے سلسلے وچ میں ربّ جتناں دی شکر ادا کراں تھوڑا اے۔ قارئین دی نگہی پیرائی نے وی میرا بڑا حوصلہ دودھایا اے، میں اوہناں دا وی بڑا شکر گزار آں۔ اللہ دے فضل نال ایس پیرائی وچ وڈے وڈے اضافہ ہو رہیا اے۔

میرا ایہ کچھ حقیقہ اے کہ سیاست جوئے یا ادب، زب تے ربّ دی مخلوق نال سچے رابطے توں بغیر گل نہیں بندی۔ ایہ اوہ نکتہ اے جیڑا ساٹوں پنجابی دے کلاہیکی شاعراں نے سمجھایا اے۔ اوہناں عظیم شعوراں دے سامنے میری کیہ حیثیت اے؟ کیتھے پریت کتھے رائی۔ البتہ اوہناں دیاں مثالیں دیکھ کے میں ایہ گل ضرور پچے بٹھ لئی اے کہ معاشرے دے چال چلن تے اپنے ردعمل دی صحیح عکاسی کرن واسطے بول چال دی زبان بڑی اہمیت رکھدی اے۔ عوام توں سخن دی لذت وچ شریک کر دیاں ہواں فنی قوتے واری توں امکانی حد تک نچھڑا میں بڑا ضروری سمجھناں۔

ایہ گل میرے مزاج دا حصہ اے کہ میں گل توں ہرے دا تھوکا لان توں بغیر نہیں سکدا۔ عوام دا مزاج وی ایس روشن توں قبول کردا اے۔ ایہ گل دکھری اے کہ ایس ہارے توں پنڈریتے تے ہنجر کرن لگ پندے نہیں۔ نشتے تے کئی سچی گل کیتی سی کہ انسان نے اپنے

اکہ رودشت کہتے ہیں کہ اودھ میں تھے مجھ لے۔ میں اس مجبوری و کسل کے حریف کو ان میرے دوستوں تھے جنہاں توں میرے دوسرے پنجابی مجموعے دی بڑی دیہ دی 'نیک سی' اس سلسلے وٹ صرف اپنی گزارش لے کہ پنجابی توں علاوہ اڑوٹے قادی شاعری تے نثری مضامین واسطے وی میٹوں وقت کڈھنا پیندا لے۔ سمجھا پاریاں شاعر لیا تے تقریباں دیاں 'جہاں وی میٹوں بڑا مصروف رکھیاں نیں۔ آخر واپسٹ ایس قس علاوہ ہور کیہ دساں ؟

"میلہ اکھیاں و" دے پہلے ایڈیشن دی آخری نظم "چند فضل مرحوم دی یاد دھ" سی۔ کچھ سالوں بعد میں اودھ دی وٹ کچھ تازہ نغماں ادا داری، مجھ بازار، کٹھ والا تے وادو و فیرو، اضافہ کیا سی۔ استاد کراچی پروفیسر حیدر علی فضل حسین تے میرے محترم دوست پروفیسر عیسیٰ علی مرزاں دا ایہ مشورہ بڑ مناسب معلوم ہوندا لے کہ بعد وچ کھیاں جوئیاں نغماں غزلاں بعد دے مجھ دے وچ شامل ہونیاں چاہی دیاں نیں۔ ہذا میں اودھ کلام تازہ مجموعے وٹ شامل کروا لے۔ "میلہ اکھیاں و" دے اگلے ایڈیشن انشاء اللہ سب توں پہلے ایڈیشن ای مضامین مطابق شائع ہون کے۔

میں پروفیسر شریعت کنہی سوں دا وی بے حد ممنون آں کہ اوہناں نے اپنیاں مصروفیتاں وچیں وقت کڈھ کے ایس کتاب دا ویجاہ تحریر کیا لے تے میرا دل دھکایا لے۔ بناب پروفیسر حیدر علی فضل حسین سوں پرے گئے علوم تال اپنے تاثرات لکھ کے سیدی بڑی عزت فرمائی کیتی لے۔ اوہناں دا شکریہ ادا کرن توں بغیر گل پڑی نہیں ہندی۔ اسیر غلام سوں میں مجھ دے سلسلے وٹ وی میٹوں بنے قیمتی مشورے عنایت کیتے نیں۔ اوہناں دی نظم واسطے وی میں اوہناں دا بڑا ممنون آں۔

انور مسعود

انور مسعود دے مکھانے

پروفیسر انور مسعود دا پنجابی شاعری دا پہلا مجموعہ "میلہ اکھیاں و" ۱۹۷۴ء وچ لوکاں دیاں اکھیاں واپس دیا سی تے غیر بندا ہی گیا۔ جن تائیں اوس لے یاراں واری چھپن قس ای اڈا لایا جا سکدا لے جے اوس دی شاعری وچ لوکاں واسطے کتنی کچھ لے۔ دوجیاں دا کھڈا کراہیا میں اپنے منورے تک ای گل توں سمیٹ کے کہناں کہ مقبولیت دا ایہ نمونہ شاید کسے ہور کتاب توں نہیں مل سکدا ورنہ پاکستان تے پاکستان توں باہر دیاں شاعری جوہاں لے بنے وٹ دی ایہ گل کئی جا سکدی لے۔ دیاں سالوں وچ یاراں ایڈیشن — نگر لکھ نہ مجھیں اس کے دست و پاؤ کو۔

پہلے واک اپنا مزاج ہوندا لے تے اوتھے جان واک وچ طور تے ضرور اپنے غماں تے لکھاں توں بھل کے جاندے نیں۔ ایہ وکھری گل لے کہ اوتھے جاکے بعض قصا توں تے اسس ہوندا لے کہ گھنگر گھونیاں لے ایس بازار وچ بندہ کھٹاں پاتے لے آ گیا لے۔ ہمارا لیتے خالی آؤدے خالی کڑھے کاسے۔ کیوں جے میلہ دیاوی ہونے یا کسے ناگھا واک — پہلے بیکر پیسے ہونوں ڈھو ڈھو پیندے ہاسے۔

انور مسعود دے پہلے وچ سائے رنگ نظر آؤدے نیں۔ ہر طرف سب تال تے بیٹے وچ توں قواں پیر ورن چاروں ساٹوں میلہ ای لکدا لے تے لوکاں تے وی اوس دی کتاب توں میلے وانگ ای شوق لے ل تال خریدیا پڑھیا لے۔ جن چاہیاں توں سٹھاں دے نیڑے کچ کے وی ہماروں پچھ اپنا جھمٹا نہیں پچھن واپر فیرو دی کڈا لے جے سوچاں تاشے توں آتیاں ہر گھیاں نیں۔ ایس واسس سب توں پہلاں میٹوں اسس مجموعے دا ناں

میں کیے کیسے: سن کے ہوا سی شاعر بن مسیاں داخل تلاش کونا چاند لے تے اوس دایا دی
مسد اوس دی غزل اسے میں شعر توں معلوم لندا اسے

دل دیاں سنیاں تے دیاں جو طعناں دیاں گواں
دے گئے کچھ عرصہ حال دا میرے آل دے

شاہد جو طعناں دیاں گواں لے نور ورمون کاں اور مسوداں غزل نے اپنے دل کچھ کھنڈا
لے — غزل بے پر توں سادے گئے تے ان گئے دکھاں دی بہناں بندی جی آرہی لے
تے ہال می کیرے داکم دی دیندی آئی لے جس توں غالب توں وی اساس ہوا سی

کھنڈا کس پر کیوں مے دل کا معاملہ
شعروں کے انتخاب نے سو کیا ہے

اور مسوداں دیاں غزلاں توں وی سافوں اور مسودے اند لے دا پتہ گدلے جس نے بیٹے
رج اپنا آپ لوکاں کوں چھپایا سوائے تے چھپائی کیا لے

میں دیاں فرما دیاں تے پرچھے لندا
لوک بھلیں بے گئے بھال تے ہسا دیکھ کے

جس دے ماں میں تے بیٹے دی جانی سودی ہندی لے تے پت سودی تیں ہندی ایسے طعناں
زندگی لے میل تے بیٹے دی فکر دی ٹکینوں پلے پا بندی لے تے اور مسوداں دی غزل فیج ایہ
کیفیت جھگڑی نظر آندی لے ایہ ٹکینوں اپنی ذات لے سولے آل ہندا تے شاہد قابل خیر
تے قابل ذکر ہندا یہ لوکاں لے سولے پاؤں ایہ شاعر لے اپنے واسطے وی قابل فخر لے تے
لوکاں واسطے دی بہناں دیاں دکھاں اوس توں تھکایا لے دہنا انا جویں اٹھیریں گریاں
دیاں مرجاں کرے تے ہاں بچے توں ملین ہونہ دوناں پر دھیریاں بیوی توں بھاہر کہیہ
دکھ سوکدا سی — ایہ دی قدرت دی کاریگری لے کہ اوس نے ہر سے تے ہر حقانوں اور مسوداں
دکھ بندے پیدا کیتے تیں چیزے تیں دے سلسلے لے ہال ہال لوک پڑ دی ہند توں بچکنا

دی اپنا فرض خیال کرے میں تے آل دے ہندیاں نا افسانیاں دیاں گھاں کرے جانھے میں

ساری چرگی مری تے دیکھ سارا اوس
ایسی اکل نال عالم ہمش درتا لدا رہیا
میں ساں مسد منی والا میرا بھلا کیہ بدہسی
اوہ سی مرضی والا تا فیس شد فرامدا رہیا
اک کنی اتور نہ بچھے دھین وٹی اوس نے
اس طعناں بند رہیا چل کہ ترما لدا رہیا

ایہ جن شعر ساڈے تک دی کثرت دی توفہ ہندی تصویر میں تے اور مسودے دو ہند دل
دی بکا دی — ایس غزل دا ٹکڑا لے

وقت سنے سج کوڑن دارا لندا رہیا
ساواں مرجاں مشق توں سک لندا رہیا

میں ایس توں پہلاں جھوٹ پڑاں دی ہند کیا لے اوس توں پیغمبری ہند دی لکھا جا
لندا لے تے ایس غزل داکم شعر میری گل دی تصدیق کردا لے
ایہ تے لوکاں صرف دیکھے لے دہنے جاندا
قادیہ اتور سال توں کیہ نقصان بچا لندا رہیا

زندگی دی تاش کھینڈن والیاں وچوں اکناں نوں اگل نال بے بک پنے دینے تے آپوں بک
ولے رکھ لینے وہ تنداوے چیزاں دا ویرہی کیا ہوا لے تے ہر کوئی ایہ کل سکھن بچے
لکھا ہوا لے بے کس طعناں مشق وچ ساواں مرجاں دلا کے دیکھ سکے

حالات دی کتنی ستم غریبی اسے بے مسد دیکھن والیاں توں جن ایہ کہہ دی
دیکھنا پنے کیا لے

خواہاں بچ دی نکلیاں میں سن ساڑن واپس اچھاؤں
کدی خیال دی لایا تیں سی دھپنے دی نظر جانا تیں
ایجھے سٹلے دج اک ہر غزل دا شعر لے ،

کوئی رجز نہ پئے پینے دی اوہیاں اوہو جاسے

دھپاں ریتاں ہر گایاں اور بدل نرغاں جو گے

اوہیاں اوہو جاسے والا رویہ دی نراس دا ای اک نوپ لے تے نبی تے شاعر دج ایہی فرق بولا
لے ۔ اور مسعودیاں غزلاں دج ساڈن کہیں دا جھولا بھالے ۔

چرکھی روئی دیکھے کہ داسے مال گوا چا سولا

بھیر بھیر کے دے دج جسرال بال گورچا بھولا

ضبت دی خوشنواں والی لیر نہ بھینے سیٹھن

مسید گئے یاد جیسے رومال گورچا بھولا

شعراں دج بڑی کھل تے چلو داری بھولی لے جس توں ایس ساقی توں شراب پلاوے والا
دی مراد لے سکے آں تے پیر پنہر دی ۔ کھل دا ایماق ورتیاں ہوياں اور مسعود لے ایس شعر
دج نوماں توں ، میں سوچاں ہاں کہ اوہ گواچا بھولا بھولا دی مراد ہر سکالے جس می کی توں
گھٹاں کوڑاں مسلماناں دی طرماں اور دی گئے سیہ دج محسوس کر دیا لے ۔ ایہ خیال مسیتھن
ایس توں دی آیا لے کیوں ہے اوس دا پھلا بھوڑا ایس احساس توں غالی سی ۔ ایس جھٹھلے سک
خوالے ناں اوس توں دینے دی یاد دی آؤندی لے تے دینے دی یاد اوہوں ضرور آؤندی لے
بدول آس نراس دج چلن لگدی لے ۔

کدی تے کوئی کراں والا مست ہوا دانتھا

تیرے شہرں جھکے آئے میرے دیسوں لگے

ایہ بھلاک علامت لے ۔ اک استعارہ لے تے ایس توں (INSPIRATION) مراد لے جس نے

عرباں توں ہرگز نہ قوم بناؤتا سی تے جیوں جیوں پاکستان ملی ، سیاسی تے سماجی حوالے ناں
ہیٹھاں جوتا ہا رہیا لے تیوں تیوں اور مسعود ورگے سوچنڈاں توں اوس کچھ دی ضرورت
نہا وہ محسوس ہونڈی جاری لے ۔ "جین کے کریتے" دا بھلاب اور مسعود لے ایس فحشیتہ بھیر
دج صاف صاف نظر آؤندا لے ۔

تیرے چاچن والا دیرا مسیر دو آکھا لگے

میں آئے گل کیتی سی کہ اور مسعود نے اپنے چھ توں سنہالی رکھیا لے تے ایس دی کراہی
ایس محسوس دج شامل بیٹیں ، مجھ بازار ، آوازدار ، رکھنے والا ، موچا تیل ٹھیکوں تے پڑیا جنگ
نہ کر گایاں لکھاں تے رہیاں میں ۔ پر گھڑا لکھ لے کہ اوہیاں سوچاں تے من اوس دی
دیکھی میلیاں کولوں کھوہ لئی لے تے اوس دی شاعری بولی بولی اک درد مند دل واسے دا
جھوڑا جن دل جھوک کھا رہی لے تے ایہ کوئی مازی گل دی نہیں ۔ قربان دی زندگی دج
جانڈار تیریلی جھوڑیاں دی نمینہ تے ای اُساری جانڈی لے لکھ جس طرماں اوس آپوں دی
آکھیا لے

ہس ہس جردے

نشتیاں ریتاں

دھن مکی لے ولے

جیوں جیوں بھانڈ

چھدا جاوے

بندے جان کھانے

اوہو اپنے پئے روپ دج دی مکی دا داند سی جس چھوڑے بھانڈ دج کھانا پنا سکھیا سی کیوں
مزاج کھار ای نہیں ہر سچا شاعر مکی دے ولے دی طرماں ویلے دی تپہی ریت دج ای تپکے
کھانا بندالے تے اوس دی شاعری تری عوامی نہیں بلکہ عوامی دے دی شاعری ہی جانڈی لے

تے ایسے چیز میرے اپنے خیال وچ نور مسعود دی شاعری نوں نظیر کیر آبادی دی شاعری توں عجیب
 جاندی لے۔ ہر سکدا لے ایس وچ ویسے دی ورتوں وی دھل مٹے جے نظیر کیر آبادی
 لے ویسے شاعری ک ناص دھار توں باہر پیر نہیں سی رکھ سکدی تے ایس کر کے اوہوں نظیر
 دی شاعری دی سچ قدر نہ کیتی کسی جد کے اچ دے پڑ من دیاں اوہے کلام نوں جھنجھو
 چک کے گھے لایا تے تے نور مسعود نوں اچ دا نظیر کیر آبادی آکھنا کہ محاذ مال دیاں دی
 عزت افزائی لے تے اوں لے جوڑے دا بار بار پھینا دے لے جے کوک یں شاعری نوں دکھائ
 وچ دک کہن لے حق وچ نہیں تے میوں میدے کہ ایہ مجھوں دی پنجاب تے پنجابی
 دا بار وچ پھلے وگالان پاوے گا۔

شریف کنہائی
 ۱۹۹۵ء

نور مسعود اور اُس کا فن

نور کو جب ایٹ ایس ای میڈیکل اسکے خاندان سے نکال کر آڑل کی طرف لایا تھا تو میرا
 خیال صحت یہ تھا کہ ایک مڈل طبق طالب علم کو فطری میلانات کے خلاف بیکار چھڑا دیا ہے
 سکائی کا اہتمام کیا ہے۔ میرے دہم و کمان میں بھی نہیں تھا کہ اس معمولی سی تبدیلی سے وہ شعر
 کو ایک رسالہ منور مل جائے گا جس کی ضیا پاشی پڑے پڑے جگادری نکالوں کو گرنے کے رکھ
 لے گی۔ نور مسعود کے پنجابی شاہکاروں نے نامور شاعرہ بازوں کے برج اُلت کر رکھ دیے
 اور اس کی تخلیقات کے ایچکار اور غزوت نے خاص و عام کو کیاں طور پر مہوت کر کے
 کہہ دیا۔ اس کی گہری قوت مشاہدہ، روزمرہ پر مکتل گرفت ہے پناہ شگفتگی اور مینافتر مزاج
 نے ایک قلیل عرصے میں لے نامور شاعر کی صفت میں لا کھڑا کیا۔

راولپنڈی میں منتقل ہونے کے کچھ عرصہ بعد نور نے اپنے ایک عزیز کے سرف مل کر
 نگاروں کے نام سے ایک دکان کھولی تھی جو چند ہی مہینوں میں سر بازار کی قدر ہو گئی
 لیکن اُس کا نظارہ و افکار اتنا چمکا کہ اندرون ملک کے علاوہ دسار کی مثالوں میں
 بھی اس کا قسط قائم ہو گیا۔ اس شہرت کو اس کی منفرد سلاز میں شیب (شعر کی ادائیگی) نے مزید
 پرکشش اور بااذب حیثیت دے دی۔ نور کی عظمت کا رنگ تھا رواں تہی نہیں بلکہ غالب کی
 طرح اس کا مزاجیہ انداز محارث ایک اولے خاص کا رنگ لیے جتے تھے۔ زبان بیان کی نادر
 اختراعات نے پنجابی شاعری میں نئے ایک فہم کا درجہ رکھا ہے۔ اُس کی عظمت میں
 کہے تفکر، زندگی کی شکست نامور یوں اور پامال طبقات کے ساتھ درمندی کا عنصر است

نمایاں ہے کہ جس کے باعث اس کی تخلیقات کو بجا طور پر خوں پیدا کر دے وہ آتش کے خیز
ہے۔ کے ذریعے میں شامل کیا جاسکتا ہے۔ پُر خلعت امر ہے کہ وہ کسی حالت میں بھی شہنشاہی
اور معیاری ادبیت کو نظر انداز نہیں کرتا۔ مزہ بر آں اُس کی ہر نظم ماستر معاشرتی تعصبات
اور ذاتی برمی کے شائبے سے پاک ہوتی ہے۔ کوہن کو شکر میں لپٹنے کا فن اُسے خاص نام
میں اور زیادہ مقبول اور ہر دل عزیز بنا دیتا ہے۔ کسا جاتا ہے کہ اعلیٰ ظرفیت قہقروں و آنکھوں
کا مجموعہ ہوتی ہے۔ اس امر کا فیصلہ قارئین خود فرمائیں گے کہ اگر اس مقولے کی صداقت
پر کہاں تک کاربند اور کامیاب رہا ہے۔ مزاج میں تحیر کا اہتمام وہ اس مکتبہ اور پاکیزگی
سے کرتا ہے کہ اس کا سرفہ پایہ شوقی اور دلآویز نکتہ آفرینی کا مرقعہ مجھے کی سند
مائل کر چکا ہے۔ قدرت کاملہ سے نظریہ سے محفوظ رکھے۔ ۲۰

چند ہی فصل حسین

سابقہ رافیسر پرنسپل، تربیتدار کالج، کرات

موجاں لہراں بہراں

(اگر سحر ہواں دی تھا)

شعر سخن سنیا اور دہشتہ نیا
گھر گھر حبسہ ڈال کر لیکن جو ہریاں دہکا
میاں حسنہ ہوراں دہکا سینے سیک دو میر
ایویں تے نہیں لایا یلی فن چھٹا مچ ڈیرا
طبع کلام منکر تو مگر رب نے بخشی ایمنوں
دل دی دولت ظرف برابر رب نے بخشی ایمنوں
شعر پڑھے تے کٹاں اندر رس کھولن تقریراں
جوت لہاں سے بندیاں جادون اکٹھاں مچ قصویراں
کل سی مسید اکھیاں دا منظم سینے ہاں سے
فیراچ دج سمندر کھورن لگا بیٹھ پتاں سے

نکلیاں اندر نظریں آوے سدا آل دوا
 کوئی بنیساں وچکن والا کوئی فرہین والا
 گل دچوں لکچ گل کڈھ لیندا جیوں دیاں نہراں
 نہراں دچوں ندیاں، نالے، موبیاں لہراں بہراں
 مفل دچ کھڑن پھل ہاسے جہدم آن کلہوے
 اکھ سیالفت دکھری دکھری اکھ چتے اکھ وٹے
 رتو رت جیاتی پتندے سندھ گلاب کھلا رے
 ایدوں وودھ کے جو نہیں سکدے اچ زخماں لے چا رے
 دچ سماج کوئی کزوری ہوئے، جرنیں سکدا
 چوری بھانویں لکھ دی چوری ہوئے، جرتیں سکدا
 سہہ نہیں سکدا انسانی عظمت سراپدا مسدا
 ہندہ دے سہہ ٹہنی ہوئے شوٹاں دے سرشدا
 تے نالوں کوئے ویلے اندر ایس کھاری
 جہڑے بول مخانے وڈے اوہو صدقہ جاری

— استر عابد

مُن کیہ کرے؟

بحسبہ

سوچ مری ہے چمے کستیاں کچیاں کچیاں تنہاں
میریاں سرتاں، سوجھاں، سمجھاں سب کمزور کمناں

بندہ کیہ اس قدرت ولے رب دیاں رمتاں جانے
اک اک یج دی کوٹھی اندر لکھ پڑوپی دلے

آپ نہ سونویں نہ نکلائے جگ جگ خاباں منڈے
کنڈے نوں جے حکم کرے تے اوہ خوشبوواں منڈے

فجریں بھیجے کوچ کبوتر چنگن دانے بھوے
شام پوے تے چڑیاں تائیں آہنیاں ول ٹوے

اوہو متاںم داہم داتا اسی فستیر نمانے
اوسے دی درگا ہوں انور ملدے سخن مکھانے

تیرے نورِ خشنوائے توں ہر عالم چائن سکے
سُوج تیرے نکھرے دی رشتائی کوں سکے

ایہ سبے مثل سکھئی پونجی ایویں نہیں بہتہ آوندی
تیرا عشق عنایت ہوئے نجات ہے ہون چکے

تیرے توں منہ پھیر کے بے میں ہر کسے دل جلاواں
رستہ میراں پیراں توں پیا سچاں داگوں ڈکے

کدی تے کوئی کرماں والا مست ہوا دالمیست
تیرے شہروں جو کے آئے میرے دیوں سکے

اے حاتم دی بیٹی تائیں سپاہ بخش وائے
اہیں زمانے دے وچ ہوئے ڈاندے تنک منگے

ہر وی روکی مویاں اکھیاں نویاں مریاں بہتوں
تیرے چائن والا دیوا منیر دو آکھا سکے

عالم عالم اکس نبی دا رحمت والا سایہ
ماں نہ جدھی جوانی ویکھی باپ نہ بچپن دھما

ناموراں مچ کھنڈا جے شبیر جیہا کوئی نامی
صبر و وفا، آزادی ساکے اُس دے اسم کرامی

ایس از مائیش کاسے ازلوں اِنجے ہوندی آئی ،
پانی دُور اُنہاں توں جیڑیاں جوٹھاں تے چٹائی

جس نے خون لُٹا نا ہووے اوہ کیہ جانے پانی
عشق وی نہیں بھجوتے کروا اُس دی ریت پڑائی

والاں فریساں اندر اکا اوہ نہیں ولسیا جاندا
ظالم دے نال جینا وی نہیں اُس نوں دارا کھاندا

جیڑا قول اکواری کر دے اوکٹ توڑ پڑھیندا
پچکا پے جاسے رنگ شفق وا جدوں گواہی دیدے

ایس شہادت پینڈے پینڈے راہی ناہیں ناہیں
ورے ورے گلہ پڑھدے تلواراں دی چٹاویں

قاصدیاں مچ کوئی نہ دے اوس دلاور ورکا
اوہ ترہیا کھنڈا جس دا طرف سمتہ ورکا

اقبال

مقصودِ ولے کامل مرشد باقی سب پر چھانویں
مولا مست المست قلند جبک تے مانویں مانویں

تیری حکمت فوں توفیقاں جنس سے دی دیکھے
تیری اکھ شد لبے اندر تمار نشت دی دیکھے

تیرے سینے کھٹیا جیڑا داغ ہے لالے والا
تیرے در کا ہور نہ کوئی مجھ سے پیلے والا

ملت دی غم خواری ازلوں تھے آئی تیرے
تیرے وانگوں پشلی راتیں کس نے جھو کیرے

صدی سمنڈ ہد تک دگمن دسے دسے ہیاں نمیاں
سن سبتیر تے اک پلسے ساریاں تیریاں صدیاں

میں رھیا انور سدا زخماں تے پردے تاندا
لوک بھلیں پے گئے بھجاں تے ہاسا دیکھے کے

بنین میں دیاں کا
 پاؤں گے تے پے جائے
 لاہو گے تے لہہ جائے
 لہہ جائے تے دوجی واری پان جوگی رہ جائے

بنین میری دودھیا
 بنین میری ناپ دی
 دڈیاں توں پوری آوے نکلیاں مے ناپ دی

چیز ہوئے اصلی تے نمونوں یی بولدی
 دھپ تالوں گوری لکے رتی اُتے دُولدی
 جئے دسے چاہوئیں ایس نوں جتدا لہو
 فیر بھانویں بچیاں دا جاگیا بنا لہو

بنین

بنین لین باندے او
 بنین لے کے آندے او
 پاندے او تے پندہی نہیں
 پے جائے تے لہندی نہیں
 لہہ جائے تے دوجی واری پان جوگی رہندی نہیں

ترکڑوچ کٹا بیٹھا ہویا دیکھ کے

میں پیا آؤم زاداں تائیں کوکلاں مار بلاواں
اک پڑے موج آئینی جے ہنس وفادی گندھری
اج کوئی دئے مارن والا
دکھے دھاسا نواں

بشرطیکہ

جنت کریے
تاں رب دیوے
اج دیاں گنگاں
کل دے میوے

محنت

مڑا کے وا
جس مٹی اُٹے
کوئی تروٹکا لاوے
چاندی کیسہ
اس مٹی کو لوں
سونا وی شرمائے

اوحدی میری پریت محنت موج تے ساحل والی
دَم دَم وصل میتر ہووے پل تل پین جُڑائیاں

بیری اُٹے بیر نہ پُستہ بیری ہمیشاں وٹے
 نیسکی دا پھل پاوان ولے دیکھے ایسے مالے
 دل دیاں سُنیاں تے اوہ گیاں ہو طرماں یانِ کلاں
 زولا لے کچھ ہو طرماں دا میرے آل دولے
 اتور میری مسخنی اُٹے کسے نہ ٹمکتی پانی
 اپنے اپنے کم کڈھا کئے لتیاں بانوں ولے

غزل

اکا ساڈا حال نہ جانن گلیوں نکسن ولے
 چشماں وچ جے ہون تریاں گدے نیں پزلے
 آدے کوئی اوسس جیہی پھنا کاچی پھیرے
 جس دیاں کدھیاں دے لال لکھن گزرنے جالے
 اُس نے اکتیں سہرہ پایا جتیں لاتی مندی
 اکتیں میں جسکرتے پائے پیریں پائے پھالے

غزل

کھن دے زلفاں دا جھتہ کھن دے
بہن دے کچھ دیے چسپاں بہن دے

کچھ نہ کچھ پردہ دی ہنٹی والیا
رہن دے موی لغاسہ رہن دے

مجھت دا جھت بہنائے دراڑے جاونائے
بہن دے سائوں دی لاگے بہن دے

توں جے خوشبوواں دے پینڈے پے گیاں
کھن دے کستیاں توں راہیا کھن دے

دل نے ہتھوں جاونا سی نوکریاں
رہن دے اتور دسیں لال رہن دے

اَوازِار

حمیدا، چوہدری جی ! آج میرا دل بڑا کر دے
نشی جے قبول کرو جو مسینوں سردے
ہو چنوں پاہوشی اوہنوں وی بلا لےو،
آج راتیں سنا لونا میرے دلوں کھا لےو

چوہدری، بے اوے نواب مینا، تیرے دلوں کھا لے
بھوے تیرے چھابیاں لے ڈھنچ پائے؟
ایو جہیاں دعوتاں نوں میرے کولوں رکھ پرے
منہ ہوے بھیڑا بندہ گل تے نہ بھیڑی کرے

ہلکے ہلکے جانے آں میں تینوں مڑکھا
 بھٹکتے بھٹکتے جانے آں میں تینوں مڑکھا
 سانوں توں کھوان نکالیں روئیاں سونیاں
 اسان کدی کھابیاں میں سنیاں تے فونیاں
 تیرے جیسا بندہ جیہڑا چاہ پرے گز دی
 سانوں توں کیہ بھھیالے وئی دی نہیں خردی
 کائنوں توں بسیریاں تے پائے اسیں سنیاں
 تیرے جیہاں نکھانوں کھولے اسیں سنیاں

حمید! توبہ! توبہ! چوہدری جی میں کیہ قصور کیا؟
 ہن میںوں بولنے تے تہاں مجبور کیا
 انج مسیخوں کدی کے ہلایاں نہ ماریاں
 ایہیں تہاں کیتیاں نہیں واہریاں سواہریاں
 روٹی دا اہی نہا دتاے ایہ وئی کوئی برائی لے
 نیکی دی میں گل کیتی، کر کے کوئی اسے
 تہی جے بلاؤ تے میں کدی وئی نہ نافرہ کراں
 سو واری جی کراں، لکھ واری ہاں کراں

چوہدری! احبہ ذرا وکیو امید، ایس دی زبان وکیو
 راہ جاندا، دھکے وا، دھکے وا، دھکے وا
 تیرے جیسے لہجے نوں بلاواں گا میں حمیدیا
 شہدیا، پھچھوڈا اوئے بھکسیا، نہیدیا
 گھر ساڈے دانے تیرا پیوتے نہیں پاکیا
 چوہدری دی کمانی لے کوئی جیہڑا آیا کس گیا

حمید! تہی مچ چوہدری جی پانی پانی جانڈے او
 دکیو جی ایہہ گل تہی ایہیں پے ودھائے او

چوہدری! مستیا کیتیا توں ذرا وی نہیں حبس کیا
 میںوں کتنا میں وکیو جی میں وکیو وئی نہیں سکھا
 ساریاں دے سامنے توں اتھا میںوں اکھا
 سانجھ لینا تینوں میں اٹھے نوڈیا بھاکھا

رب نہ وکھلے !

توبہ توبہ !

نکا پنڈا

نکا سینہ

بڑا کہینہ

دوش اٹینا

ملک علم توں ننگے پنڈے آوندے ایں جہانے
بندہ اک کفن دی خاطر گستاخ پیندا کردے

ڈنی

توں اک ڈنی —
 فیروہی تیرے پنڈے آتے
 ہر موسم دے دن سوئے لیرے
 لشک مرندیاں لیریاں آتے رنگ بنگے پیرے

میں اک بندہ —
 فیروہی میرے پنڈے تائیں
 کدی نہ جڑیاں لیراں
 میرا حال فقیراں
 میں کیہ دسساں؟
 کوئی ہنڈلے
 ساون، ہار، ریاے

لوں اندر دھس گئے میرے
لوہاں ، دھپاں ، پالے

کدی تے دھلے چڑھدی میری کوئی بکھج نہانی
تیرے وانگوں شوکیاں دا
میں دی واسی ہوندا
تیرے ورگی کرماں والی
میں اک ڈھتی ہوندا

بچپن مزمز پچھتے آوندے دور کو تیاں اڑیاں دا
 منجی چننی بے دونی ہووے بالوں رسی تپنی لے
 بھینک دے نہ پرے دیکھیں، دیکھ بھرچی خانے نوں
 کیٹری ہانڈی آتے چھوٹے کیٹری گھرے تے چننی لے
 پکیاں پا کے بہہ نہیں رہنا اس باگے وچ لوکاں نے
 جس نے آن وچھائی ایٹھے اوڑک چادر ٹپنی لے
 انور پتے پائیں اپنے منہ سیانیاں عملاں دی
 نخل نہ جائیں اک دن دھرتی تہنے وانگوں تپنی لے

نخل

سب نے اپنی بھنجر مالا کلم کلیاں چننی اے
 کنہاں بھانریں سا بھیاں ہوں پیرتے آو اپنی لے
 اندر باہر خوف دولی اسیں سنے نے دستے نہیں
 بوسے بوسے بیٹھی ہوتی اک دو ٹوٹتی پنی لے
 قدرت دا وی بندیاں مے مال مانواں والا لیکھا لے
 پکھر چاٹر کے نوں چھٹاے چنڈ کے نوں تپنی اے

پہلی دے چن وانگوں ساڈا سکنا ہے کشکول
بول مُراداں والیسا تاریا کتھے تیری لو،

کنڈھیاں تے کیوں ڈرڈر مریے، ریتے ڈانواں ڈول
بیسڑی وچ سمندر سٹی جو ہوندے سوہو

پتھی گل لے اوہو تگڑا ہتھ جدے وچ ڈانگ
کھر والے سب کلم کھلے پھرتے لالھی دو

باد صبٹا دے پیڑیں اتور کس پانی زنجیر
آج توڑی تے کے نہ ڈکی پھٹلاں دی خوشبو

غزل

سوہنی صورت والا کوئی گیا اے کول کھٹل
شرک دی اے فی رشتے بیتیہ کدی نہ ساوی ہو

پیز نہ ہوئے تے مت ایویں گندے پیر کے رو
ہو دے پسند پیازی امتد آپے پیندے چو

ڈر لگدائے باہروں کوئی کُندی مار نہ بچے
ایہہ گل وکھنڈی اندروں آپوں بُوہا لینے دھو

مزاح نگار

ہنس نہیں خبر دے
تشتیاں ریتاں
دھن مچتی دے دانے
جیوں جیوں
بھانڈے
چھدا جادے
بندے جان مکھانے

اج تے اوہنے حال مرا کچھ افس طرعاں چاچھیا
اکھیاں پلے نہیں جیہڑے ڈلھ گئے موتی ساکے

کھڑے پاسے جاواں

جیڑے ویٹے گھنٹی میرے
 دروازے دی کھڑکی
 اوسے وقت الارم والی
 گھڑی دھڑا دھڑا دھڑکی
 اٹوڑتی فون مرنے دی
 نبض اچانک پھڑکی
 اُبھڑا لپے ٹی وی مے بیج
 دسکو دی آگ پھڑکی

سرتوں فیہماز اک لنگیا
 دل دی کوٹھی دھڑکی
 اچن چیت اک ہارن گتیا
 ہور اک بجلی کڑکی
 انج بریک کرپچی کوئی
 ریت رگاں وچ زڑکی
 کھرے وچ دی شور شرابا
 زولا سڈ کو سڑکی

کوکاں مینوں گھیر لیا میں کھرے پے جاواں
 انور ایس سے دے ہمتوں گناں توں مہتھ لاواں

رکشے والا

(چھپا ڈالو، اے تے اوہ بے مال اوہا دوست میرا کس لئے
تے تیسرا بندہ کس سواری لئے چٹری دیل تروں آڑی لئے۔)

چھپا : رکھو جی اچھی کیس چلیے جی باو جی
کیڑے پاسے جاو گے ؟ ہامی بلغ جانا ہے ؟
پنڈی وتوں آئے او ؟
اوتھے دی سناؤ کوئی، ایسے دی نہ چھپیا ہے
توبہ ! توبہ ! پیرسوں دی
لور وچ ۔ آگ پئی وندی !
گرمی تے بندیاں دی دھوڑ پئی پندی
سواری : گرمی تے جٹ دے وی وٹ کدھ سندی

چھپا : باو جی میں گل کراں، برا نہ منایا ہے
رب غورے سافے آئے کبٹ کو زرا ضلے
جامنوں وی ٹرپے جے مینہ نہیں دسیا،
کوئی نہ تروکا دھکھنوں گندیاں منجیاں
پانی ٹوں آؤکیڈیاں سوں گندیاں منجیاں
میرا پنشن : اسال وی قلندراں نے کھوٹیاں تے پیتیاں
جسیاں منجیاں کیتیاں تے تیاں تیاں پیتیاں
چھپا : کیڑی کیڑی پھولے تے کیڑی نہ پھولے
کوڈیاں توں کھوٹیاں جے نوٹاں دیاں تھنیاں
چیزاں ٹوں تے رنج جوں اک گت گئی لے
بندیاں ٹوں رب جانے کئی وگت گئی لے
کسے ٹوں وی کسے دانہ دید نہ لھاو لے
جیہڑا کیڑا بولدا لے وکھیں ای بولدا لے
سواری : جوں کوں نیپے جے ڈنگ ایہ شپالی جاو
وے دا ایہ سوہرا جوں نکھلے نکھائی جاو
میرا پنشن : گندھیاں دے جھٹے ہیاں پیتیاں ای کھائی جاو

پھیرما : سنیاں جے باؤجی ایہ لار ویاں ہولیاں

آج تے ڈر لوراں نوں کچھادی کوئی نہیں

کدی تے جاناں نالوں وودھ سان عزتیاں

کھنہ پائے ہنگیاں دے نال ذرا دکھینا

باؤجی ایہ اوہنی دا حال ذرا دکھینا

بس وچ بندے جویں کجی وچ جامنوں

سواری : ساریاں سواراں دایسینہ پایا دکھائے

میران بخش : جامنال وچاریاں نوں نوں پایا لکھائے

سواری : توبہ ! توبہ !

آج فیرنڈھے تے بھیر والی مددک گئی اے

میران بخش : بڑا رش لیندی لے جی

دکھی آپکوری چھپے ؟

پھیرما : میں تے نہیں دیکھی اے

گل کسے کہتی سی ۔ کہ

نویں تابی گل تے چکوری وچ کوئی نہیں

کمانی کمانی نیکی بے شکوری وچ کوئی نہیں

میران بخش : چنپ کاہنوں کرگیا میں کوئی گل کر چھپیا

پھیرما : ایویں چنپ کیساں میں تھیں کوئی بشتیں سی

گل سی چکوری دی تے چیتا ذرا آگیا سی

توسے اُتے رلی کدی چڑھیں اچن سی

کدھا سوہنا سماں سی او

ڈلو ولی اوس دانتیاں مینوں آجانداے

میران بخش : بھائیجان چن کسے گودا دی تے لا جانداے

پھیرما : آگیا جے باؤجی

پدای باغ آگیاے

ہور کوئی نویں تادی میران بخش

باؤجی ۔ میں کیہڑے پائے مڑاں کشا ؟

امانت

کڑیے !

تیرے ماپے گھر دا

نال ہو جائے پیکا

مَری دی برفباری

وکیھی اسان مَری دی برفباری اوتھے ساعتیں چند گزاریاں نہیں
رستے بند بازار اجازت سائے کھو بیٹے بوت دے کھجیاں لاریاں نہیں
کاراں والیاں بچن بچان خاطر مہربان فیکیاں مچ سولیاں نہیں
ڈھنکاں ماروئے مری دار نکستے پیڑاں کو بیاں کوریاں ساریاں نہیں

انج جا پاتے ہوں پست اڑتے پدل کوئی کپاہ واو سنیا لے
 نمندی طار سپری سترک اڑتے کوئی تکیا لے کوئی سنیا لے
 سترکے جاؤ بے کے قول چھوہر کوئی گدے برف بے مار کے سنیا لے
 پیا بجی گئی ہے کہ گھے جیب کوئی ہمیدہ کے ترک پھنیا لے

رنگ ٹمک پھانیا یاد نہایت جیہراں فنیان وکیاں بھالیاں
 پتا کدھرے کوئی نہ سبب دے کے چل تے پتا نہ لالیاں
 لہو برف بے لکھنے مال کھانا میوہ اکو ای لالیاں
 اک بالہ بے فنیان ہیٹھ لوکی پانی جم کے وکیلے ہالیاں

لگی چھت نہ کوئی وی جا پدی لے گے برف بے ڈھیر چار باریاں تے
 ایہی نمندی تے پرستی وپایا نظار جسم شہان نظاریاں تے
 ذرا اوس نے وخت اکھنڈ چایا سورج چمکیٹ نظار ساریاں تے
 لکھ مری ہی شیش محل و اکھون اکھنڈ مری نہیں لکھاریاں تے

غزل

ہوئے پی تقصیر کے دی وکھ پیا کوئی جرداے
 بٹل چمک نمندی اکھیاں کو لوں دل بھرلے بھولے

چہین کے تھاں لین نہ دلیے چنکا چتر چھپا
 دھپنے چنکاں لرن لگد لے چھانویں جہشہ بھر دے

ملک صم توں ننگے پنڈے آوندے لیس جہانے
 بندہ اک کفن دی خاطر کسٹ پینڈا کر دے

خبر کوئی اخبارں مچ نہیں اُس دے باسے بچی
تیں معلوم گواندھی میرا جیوندائے یا مروتے

منیاں میں اخلاص جیہی نہن سستی چنیر نہ کوئی
ادھو کچھ میں ے کے آیا جو کچھ مسیفوں نرٹے

اقر آیویں چھوہیاے اپنا قصہ دڑاں ۱۱۱
نہندر سب نوں مٹھی لگدی کون نہنگارا بھڑے

غزل

صرف اکھلا نظر آیاے شیشہ دیکھ کے
میں وی چنگا پرتیاں دیرے تے میلہ دیکھ کے

کیند مٹی دا تریڑاں دے حوالے ہو گیاے
سوچناں اخبار تے دنیٹ دا نقشہ دیکھ کے

نکھ ہرون یا مٹھے ماریاں کسہ جیونا
شیر ہو جانے میں ہمسائے وی سا دیکھ کے

ایڈیاں کچھ سوکسیاں وی تنیں مُراواں پانیاں
اوہدے دتوں کچھیں آلا دوالا دیکھ کے

میں مریسا اوزر سدا زخماں تے پرے تاڈا
لوک بھلیں پے کے بُھاں تے ہاسا دیکھ کے

داری دارا - دو کنجوس

(بچہ بچہ)

اپنے بڑے آن اک راتیں — آکھن لگا دارا
میں اوہ وائیں پرست کے آں — داریے ڈروا مارا
پھوکاں مار بچھائیں پھیلتی — اس والٹ منارا
دیوا بلدا چھڈ گیس میں — بندہ بھلن مارا
کرماں والیے دیکھیں کہہ رہے — تیل نہ سر جانے سارا

داری کیا دے توں کیوں پایا — گھانا ایڈا بھارا
نکے پھیرے بوٹ کھسے — ایہ کیہ کیتنی کارا

دارے آکھیا توں کیہ جاتا — ایذا بھولا لے دارا
میںوں کھتے دارا کھاندے — ایذا سخت خسارا
کچھ مار کے جتی کیتاے — ننگے پیر گزارا

شوہن دی اس جیڑی داسی — بوجھ نہیں تے بھارا
ڈاڈا چنگا کم اک کر گئے — مر گئے داری دارا

ساڈے اُتے نعمتیں دی ہتھ کیتی کئی
ہر کئی منظور جیسی دی وی دھت کیتی کئی
مملکت دے مال آزادی عطا کیتی کئی

جیو شہزادی بیان اس فضل دا ہوندا نہیں
شکر آزادی دا کریے تے ادا ہوندا نہیں
کوئی تخت دی تے آزادی جیبا ہوندا نہیں

ایہ چمن اک چاخی دے واسطے منگیا کیا
ہیک ہیک زندگی دے واسطے منگیا کیا
لا الہ دی روشنی دے واسطے منگیا کیا

یوم آزادی

جے قلم بن جان شاخاں ساریاں رکھاں دیاں
روشنائی بن چھلاں سارے دیاواں دیاں
کون تقصیلوں لکھے مولا دے آسناں دیاں

ایس پینڈے وچ قلم دے سا دی لکھے جا پئے
ایتھے خاصاں مارے دریاوی لکھے جا پئے
نعمتاں کتھے تے مڑ بہتے دی لکھے جا پئے

ایہ امانت اک منسب اک رات وچ سوچی گئی
 رچمتاں دی اک بھری برسات وچ سوچی گئی
 قدر والی رات سے لمحات وچ سوچی گئی

اس دا شکرانہ جے سبے غفلتاں توں چھوٹا
 جیہڑا مکھڑے بخشاے اُس دی طرف مکھ موڑنا
 لا الہ سے نال جس دتی دا تعلق جوڑنا

پنپو یار تنگ نہ کر

پنپو ساؤں تنگ نہ کر توں
ہرے ضروری کم لکے آں
سوچی پے آں ہُن کیہ کریے

روئی شوقی کھا بیٹھے آں
 لسی شستی پئی بیٹھے آں
 خٹھے داکش لا بیٹھے آں
 پونجے پانچے کے اندر باہر
 بھانڈے دی کھرکا بیٹھے آں
 سوچی پے آں ہن کیہ کرے

کیے کیے اسے بن گئے
 وڈے وڈے ملے بن گئے
 وڈے شہر و سائے بیٹھے آں
 سارا چین گوا بیٹھے آں
 سوچی پے آں ہن کیہ کرے

دیکھ لیاں میں سب اخیال
 سبے ورے غل بیٹھے آں
 پڑھ بیٹھے آں سارے اکھر
 سارے خوف ننا بیٹھے آں
 سوچی پے آں ہن کیہ کرے

رزق، ریاست، عشق، کرتا
 کچھ وی خالص رہن نہ دتا
 ساری کھید و نجا بیٹھے آں
 دودھ مچ سرکہ پا بیٹھے آں
 سوچی پے آں ہن کیہ کرے

جی کردا سی دونماں پایے
 مارشل لا توں حبسان پھدایے
 دوہماں شوہماں پائے بیٹھے آں
 ایہ حسبِ نوری رولا رپا
 کئے سال ہنڈا بیٹھے آں
 سوچی پئے آں من کیہ کرے

سودا کوئی چنبدان نہیں
 کوئی رستا سجدان نہیں
 سستے دے وچ آ بیٹھے آں
 سوچی پئے آں من کیہ کرے

بڑا جھٹلا ہے انور کچھ نہ پچھو
 سمندر وچ پتا سے کھو دا ہے

کیڑے والے تے کھوہ ہمیشہ ظلم والا گیر والے
 پھیر والے تے راگ مٹھا شانتی دا چھیر والے
 بولدے جو کجھ اوسے پیٹے توں اکی جا رہیاے
 دا تری دے نال اک تھوڑا دی چکی جا رہیاے

توڑا قانون توں بھگدائیں بھگدائیں
 اُس جیہا بے درد ہمایہ دی ہر سکدائیں
 اپنے مہلے توں جو کئی تے لگی جا رہیاے
 دا تری دے نال اک تھوڑا دی چکی جا رہیاے

قہر دے لشکراں دیاں آفرکدیں مکھ چاؤنیاں
 اک نہ اک دن ایسیاں خبراں دی اتور آؤنیاں
 مانے والا کسے توں آپ لگی جا رہیاے
 دا تری دے نال اک تھوڑا دی چکی جا رہیاے

۶۰۵۵۹

واردا تریا

امن والا سلسلہ دنیا توں لگی جا رہیاے
 بڑا سکھ چین دی چھاں والا لگی جا رہیاے
 پے دینغ اک نور ما کھنکھی پینڈ لگی جا رہیاے
 دا تری دے نال اک تھوڑا دی چکی جا رہیاے

غزل

چھہ دلا ایہ طفل تسلی بھٹکے کئے آؤنا
اکوں تیری مرضی بیبا سا ذاکم بھادونا

جھٹے واسے پتا نہ لگے کوں دمازی تکی
کئے دے وج اوکھا بندے محبت داجبت لگنا

اچن چیت کلی دے اندر بلاں رولا پایا
اُبھڑ واسے جاگ پیا میں مُکھا خواب دِلاؤنا

حشر دہاڑے اُنھیاں مچ میں بھر کے لے گیا ہجو
کو بھی گل سی مسالم خالی بھانڈے دا پر تاون

رنگے رنگے ریکھ پٹے پٹے آپوں دل وچ بوڑاں
بالک ٹوں بیبا بھڑکاں دیواں ہتھوں چھہ کھڈونا

اُنھیاں کولوں دس کے غیڈ رنج گئی لے اُور
جیوں کیس پرہنے ایسے مرنیں پھیرا پاؤنا

بخت مے دی تختی اُتے لکھو لشی جو پا ہو
میں کھڑا میں کون کے وی عرف تے اگلی رکھاں

کوئی بھرم نہ مینوں مہانویں میں مقبول نہ ہوناں
میرے کولوں ہونیں سکدا سب فہاں اسی رکھاں

رہوے خیال ہمیشہ مینوں مسکر سخن دے ویلے
خاصاں دی گل کراں میں انور طر عوامی رکھاں

غزل

پلکاں اُتے اتھرواں مے دیوے بالی رکھاں
بکھرتے گھپ بنیے را اندر چانن لانی رکھاں

موتاں ہونیاں مکلا نہیں ایہ لک چھپ جانا تیرا
ہور کدوں تک بیابان میں اکیاں مٹی رکھاں

بجلی جھیری لٹک مریدی اسدیاں کیہ تدیراں
نریاں کنیاں وٹن تے میں آتھ وچ چتری رکھاں

ہر بوٹے چنچھی چھیکدے
 پے چیترو داگوں میکدے
 اہدے سادون، ہاڑ، سیال
 کوئی ریس نہ پاکستان دی اہدی کوئی نہ ہور شمال

واہ مٹی میرے دیس دی
 ہر پیلی جا پے ایس دی
 جویں جھسہ بھریا ہستال
 کوئی ریس نہ پاکستان دی اہدی کوئی نہ ہور شمال

ہر گلی پتاسے ونڈدا
 ایسے آوے ہسے ونڈدا
 ہسہ آون والا سال
 کوئی ریس نہ پاکستان دی اہدی کوئی نہ ہور شمال
 ایہ خاص عنایت رب دی اہدی رحمت دم دم نال

نئیں رسیاں پاکستان دیاں

(انعام یافتہ)

کوئی ریس نہ پاکستان دی، اہدی کوئی نہ ہور شمال
 ایہ خاص عنایت رب دی اہدی رحمت دم دم نال

ایہ دھرتی کرماں والی
 اہدی ساری چھب نراوی
 اہدا دکھسہ لے روپ جمال
 کوئی ریس نہ پاکستان دی، اہدی کوئی نہ ہور شمال

سائیاں تیرے کلام دی دھم رہی جدوں تیک جہان آباد رہی
تیرے حسن خیال سے چھیاں نول و ہند ایتراں نال شمشاد رہی
خوف خزاں توں کلشن شعر تیرا واکھوں سرور سے سدا آزاد رہی
جہل جان کے ہو سدا و سدا تیرے سے سخن دی جاشی یاد رہی

کیٹری رسم چنگی کیٹری دیت مندی تیری نگہ نے خوب چھان کیتی
تیرے قلم نے ہوس دے پل کھولے، نالے عشق دی رمز بیان کیتی
اکھیں پائی آرزو سگراتیاں دی نیند منھری آپ قربان کیتی
کیٹے خوشی دے نال قبول ضیعے واری دکھناں توں اپنی جان کیتی

کے ہو دے پاس جواب کھنوں گنت بکول جواب کلام تیرا
دینے خاص مقام علوم تینوں چرچا خاصاں معج دی عام تیرا
چسکے لھو، پشور بشیر زوالے سارے ذائقے دکھائے عام تیرا
جدوں تیک شعر دی لکھاتی باقی محبے کا جاکے نام تیرا

احمد علی سائیں

احمد علی دا ذکر اذکار کرے توئے نکلیے متض منے بھار وچوں
سوئے کجھ تے پند دا ذوق ہوا لکے کجھ تے رقم اوصار وچوں
اوہی طبع دی کوئج نوکلی لے سخن پوراں دی ساری ڈار وچوں
اوہی شعر دا روپ جلال و کھرا گھبت ازبے نہ سائیں ہزار وچوں

ڈاکٹر فقیر محمد فقیر مرمم (بالئے چالی)

تیرے دنگوں جیسے تے کوئی اک دھاڑ نہ کڈھے
 کینزل جیڑا اپنے عنم دی کدی ہوا نہ کڈھے
 کردی رہی جواناں ورگے آدم تیری پیری
 تیرے دایک نہجائی کھنے غیرت نال فقیری
 تیری ہر اک گل سی بابا پسند نصیحت والی
 تیرے اندر دونوں ڈٹے عبدالحق تے حالی
 بیخانے تھر تھلی پانی شعر ترے اصلاحی
 پیراں پرے ساتی دھنما سرے بھار ضراہی
 دامن دے نال اک مک ہندی اندر جہاں چولی
 اوسے طرہاں فقیر محمد تے پنجابی بولی

غزل

ایسے ڈر توں گنگیاں ہوئیاں خورے کنیاں چپکیاں
 کون پکھری پھیرے پائے بھگتے کون تریکاں
 اچیاں کندھاں سنن نہ دیون اک دوجے دے ہاڑے
 محل آسائے تے کیہ کھنیا شہر دیاں دینیاں
 پھر حدے سوچ میرے ذمے کبھی مشقت لائی
 شماں تیک میں اپنا سایہ اپنے نال دھریاں

دُبا سَوج لاگیلے مینوں اِج دی اُسے آہرے
نہیں دھپنی نیندر توں میں ساری رات اُڈکیاں

اچھیاں باداں نال غلافن میری چپ توں لوکی
میرے متھے لائیاں سب نے آچو اپنیاں چیکاں

کس دے اگے گمنے پایا اُور اپنا چیتا
لیکے سوے وقتے تے پیا مُڑ مُڑ لائے لیکاں

غزل

سجناں ساڈی رَسَم رَوایت ساڈا چپ چپ بہنا
نہیں تے اسال فقیہاں تینوں کیہ کچھ نہیں سی کہت

زکھان وتوں بُن کوئی سدا آوے یا نہ آوے
دُچھے میں دوپہر گزاری بُن کیہ مچانویں بہنا

مندا کمیت حال دے داتیسہری بے پروائی
اُسے گھر دا فیری ہویوں جیہڑے کھر دج رہنا

کڈا سوہنا درس وفا دا مے کئی لے اک سوہنی
 کچے ہون گھرے تے ہون آپوں پکیاں رہنا
 اپنیاں اپنیاں اکھیاں مے وچ اپنے اپنے اتھرو
 میرے باجوں پیڑ مری نوں بور کئے نہیں ہونا
 ایہو جیے لکھیلے موتی کے کے نوں جسڑے
 درد مند داں نوں ملدا نور اکھیاں دا ایہ گھنا

ساری بد رنگی مری تے رنگ سارا اوں دا
 ایسی آنکل نال ظالم تماش ورتا نڈا رہیا

۴ اگست

ندا چیتے رہیا اوہ جو مینوں
 کندے بھلتا نہیں اوہ دور مینوں
 اوہ ٹھمن گئیر ویلا سختیاں دا
 سفر لمتا تے کالے پانیاں دا
 فرنگی دے ستم دا اوہ زمانہ
 وطن اپن سی اپنا میتہ خانہ
 مری دھرتی تے قبضے سن کے دے
 چمن میرا سی ، میوے سن کے دے

میرا کیہ قصور اے ؟

نامی میناں ملے دا
 وعدہ اوہنے کیتا سی
 نامی بچتے دتی سانو
 اوچھے تے کھجور اے
 اہے وچ قنہ دسو
 میرا کیہ قصور اے ؟

بدوں پھلیاں تے شانیاں ہریاں
چنگیاں، جھولیاں پھولیاں نے بھریاں

وطن وچ عظمتاں دا اوہ سماں سی
بس اپنے ہمت دواں دا چانناں سی

بڑا چر جبہ دا ایہ بھبار دھویا
غلامی دا حبس دواں احساس ہویا

بدوں لگی لگی آزادیاں دی
مری رت وچ پھری رت گرمیاں دی

مرے جذبے انوکھے کار سیکھے،
اڈا دتے میں زنجیراں تے پھیلتے

لشیرا سپہا کھنڈکار کوں،
کئی سانجھی نہ سٹ سرکار کوں

خدا دے فضل تیں ہنکے پتھر دے
تے آزادی ملی لچ دے دہانے

بیرے تے جے دیوا بالیاں سی
ہنسیری نال مٹھا لالیاں سی

نظر سی آٹپنے تے ویریاں دی
اُجے تک بٹک پیندی بھلیاں دی

انھاں نر نال منہ دے تے دھرے نہیں
شکاری اُج دی اٹھ مارے نہیں

نہ دل خاص نہ کھریاں نیٹاں نہیں
فتوریاں نال بھریاں نہیستاں نہیں

اساں توفیق دے اللہ سائیں
بچاپے حسب کھڑاں توں دیں تائیں

موبائل ٹیلیفون

(فوجیہوم اٹلے کنٹری)

لہجہ کیا ہے اوس فون فون ایسا پوئل تار دی فون سے نال کوئی نہیں
تستی انج فیر اوس سے نال ہوئیے اوبدی جیہجے کے کچ ا حال کوئی نہیں

کابلان پٹیا، وچ جسوٹیاں سے غیر غلط تے غلط ملائی جاندا لے
ویلا وقت دی کوئی نہ دیکھدا ہے ایویں فون تے فون کھرکا فی جاندا لے

کڈی وچ دی کھدا لے نال ایسوں فون پاتھ دے وچ دی لئی پھر دے
کیے ویلے نہ ایس توں وکھ ہوئے ایسوں پاتھ دے وچ دی لئی پھر دے

جدوں رکھائے اس فن کے تھانویں ہولی ہولی تے بڑا ڈول رکھائے
ستا پیا وی لاٹے بالکے فن تکیے میٹھ تے کن دے کول رکھائے

میٹھ میٹھ دی دلج دے نال اپنی ڈوہی کوئی آواز نہیں کھینڈینا
سہے جہے نہیں اوس دے بال بچے اچا ساہ نہیں کسے نوں لہینا

نمبر کوئی جے ذرا آئی گچ ملدائے شعل دین وچ کدوں ایہ دیر کردائے
اک پل دے دھڑل نہ جرن جگا اوہنوں کت کتاریاں فیر کردائے

فون جدوں دا اوس دے ہتھ آئیے سدھی مکے کھے وی کھڑی ہولی
کدی اس منڈھے کدی اوس منڈھے ڈاہی فخت فنس مومن پیری ہولی

جیڑا ایہ دیاں کہانیاں سنن بندائے بیٹھا سیتے اپنی سک جاندے
جدھے نال وی رابطہ قیم کردائے خرچہ اوس فنس دکھار ٹھک جاندے

غزل

چو کمی رونق و کیم کے اکھ دئے حال گواپا ہویا
بھینر بھڑکتے دے مچ جہراں بال گواپا ہویا

نسبت دی خوشبونی والی لیر نہ بھلے سینوں
سیّد گئے یاد پوسے زمان گواپا ہویا

کدی نہ دھماٹے پتر شاخاں نوں مڑ گئے
کدی نہ سنیا پرت کے آیا سال گواپا ہویا

مداں توڑی یاد رہے کا چین اسراں جو پایا
مداں توڑی رہیا اے سائے نال گواپا ہویا

دل دے پور نوں فہم نہ دے پڑھیلے انور نوں کیہ کھیے
میلے دے مچ بعد پھر دئے مال گواپا ہویا

غزل

جے کر میرے سارے ہنچو منیاں خاکاں جو گے
میں وی جو کے سانجھ لے نہیں کچھ اسماناں جو گے

ایس زمانے ورکا کوئی کال سماں نہیں سنیا
ٹانویں ٹانویں دی نہیں بعد کوک مشالاں جو گے

ایہودہ سراں دی از نوں جگ تے ہونڈی آئی
کچھ تھواراں جو کے ہونڈے، کچھ دستاراں جو گے

اکلا پے دی بھٹی سڑنا بخت نصیب ساڈا
 ایتے سارے رونق میلے ہین سحر کال جو کے
 جند تر بائی مر جانی لے انج لکدا لے مینوں
 ایتے سارے شربت حاضر جہاں بخشیاں جو کے
 جھلیا زریاں چکیاں لے کے ضلع کچری پیلایاں
 پیسے دی کچھ تیرے پئے ہین وکسیلاں جو کے
 کوئی رمز نہ پے پمیں دی اوہدیاں اوہو جانے
 دھپاں ریتاں جوکیاں نور بدل برفاں جو کے

چیز ال دی اصلیت انور نیڑے ہو کے جانی
 دُور وں وانگ شتوتاں لگیاں مینوں بھریاں مچاں

جمعہ بازار

سبزی، مرغ، مٹے سارے جمعہ بازارے دیکھے
کیسے کیسے عجب نظارے جمعہ بازارے دیکھے
سارے بند بازار تے کھلا ایہ بازار نرالا
مسجد و اہم ایہ میدان چوکی رونق والا
نہم نمک کے آیا ایتھے سارا آل دوالا
ابا، چاچا، تایا، پھنپھا، امی، بابھی، حسنا
لوک و لیتی ویسی سارے جمعہ بازارے دیکھے
کیسے کیسے عجب نظارے جمعہ بازارے دیکھے

رنک رنگی کاراں والیاں لگیاں ہویاں پالاں
ہر کوئی ایتھے میرے وانگوں ڈوبا دج خیالاں
کھنڑی چیز حسدیاں ایتھوں کھنڑا سودا لالاں
اوتھے چوکیا بجیڑ مہنڑ کا جیڑی تھانویں والاں
مٹی دھوڑ، غبار، غمبائے جمعہ بازارے دیکھے
کیسے کیسے عجب نظارے جمعہ بازارے دیکھے

کھنڑی شے نہیں دیکھی ایتھے دیکھے میں حدوانے
ایس بازارے دیکھے اسان مگئی مے دانے
ون سوتے دیکھے ایتھے کھل، لیفت، سرہانے
کاراں دے دج دیکھے ہرے دھنڈے بال ایلنے
ہمدے روندے تے کڑا دے بال و پائے دیکھے
کیسے کیسے عجب نظارے جمعہ بازارے دیکھے

لنڈے دا سامان حسد مین لوکی ڈوے ڈوے
ہندے دہستے کوٹ، سویر نکدے، دہندے دھوے
فیٹن نویں نبھاون دے پے سٹے چارے کروے
کھروا پروہ رکھن لی سپے لین پڑانے پرے
اوور کوٹ جراباں، ٹالال سوئے سائے دیکھے
کیے کیے عجب نفارے جمعہ ہزارے دیکھے

نویں زالی جہاں جس نے جو آواز لگانی
کھے ملوکاں والا بھائی کشمش وکنے آئی
مونک پھلی نوں آکھے کوئی پتے دی بھر جانی
کنے وچن والا کوزے لئی کئی مٹھیاں
برفی دی آواز سنی تے شکر پائے دیکھے
کیے کیے عجب نفارے جمعہ ہزارے دیکھے

کوئی بوس اناراں والا نوش پیا فرماندے
کوئی مرغی ذبح کرا کے تھیلے وچ پیا پاندے
کوئی کاکھ ہزاراں دا قالین خریدی جانڈے
خالی کھیلے والا کوئی اکھیٹاں نوں تراندے
ہاتر ساتھی کئی وچارے جمعہ ہزارے دیکھے
کیے کیے عجب نفارے جمعہ ہزارے دیکھے

شایں تے وچن لک پے سوئے وچن ولے
ایہو موقع دیکھ ہے سن کئی حسد مین ولے
ایدوں بعد ملنگاں وانگوں بیٹھے بیٹھن ولے
سوئے والی حسالی پیٹی بال کے سیکن ولے
رات، ہنیرا، بھانجیر، تائے جمعہ ہزارے دیکھے
کیے کیے عجب نفارے جمعہ ہزارے دیکھے

شاخاں جہیزے سادے پتھر کچھڑا چائے ہوئے
 پہلی رستہ دھج خورے اینٹاں کدھر کدھر جانائیں
 رونق پہچنوں ہونی لے کدھر گزری ہو ادا سی
 پیسے نے کدھر ہو وی کلیاں لوکاں توں کر جانائیں
 منزل تے ہا اپنے اتر پے گئے جہیزے پینڈے
 پچھن والے پچھدے رہ گئے کشتوں تسیکر جانائیں

غزل

یوں اونٹنوں تڑکیاں دتیاں کوچ اسان کر جانائیں
 اوہرے شہروں دوجی تھانویں کیہرے کامنہر جانائیں
 عشق نہ جس دے پئے اُس نے ہونائیں لیراں لیراں
 جس توں کوئی کچھ نہ ہوئے اسے کھسکر جانائیں
 خواباں دج وی تکیاں تیں سن ساڑن دایاں چھانوائیں
 کدی خیال وی آیا نہیں سی رچے وی مسنہر جانائیں

ساری پد رنگی مری تے رنگ سارا اوس دا
ایسی انگل نال غالم تہمش ورتا نڈا رہیا

میں ساں عرضی والا میل بھلا کیہ زور سی
اودھ سی مرضی والا تا حسیہ فرما نڈا رہیا

اک کنی آؤر نہ بھینجے دھین دتی اوس نے
اس طرحاں بسدا رہیا بدل کہ ترسا نڈا رہیا

غزل

وقت مٹے وچ کڑش دا رلا پاندا رہیا
ساویاں مرچاں شتو تاں رنگ ورتا نڈا رہیا

ایہ تے لوکاں صرف لیکھے دے دھاڑے جانائے
فایدہ اوہناں توں کیہ نقصان پہنچا نڈا رہیا

لاالہ والے نوں لٹیاں چھوکن دی کیہ لڑ سی
دیو بالا دا پکب ری کسانیاں پاندا رہیا

ایسے خورے کیہ ہونائے

آہنیاں نے مچ و چپائے
سے سے چنچی شاربے
بجلی مارے پئی لشکارے
ایسے خورے کیہ ہونائے

کوئی رات نہ جائے خالی
سُفھے اندر دین و خالی
لمنی پرکوشل ولے تائے
ایسے خورے کیہ ہونائے

مُتّا ، ہوش وگشت مالی
مُہنی مہنی ، ڈالی ڈالی
دھوڑل کال پیاچجھاں مارے
ایتھے خورے کیہ ہونائے

لوکاں نوں کیہ ہوندا جاوے
بندے جاوَن ہول پڑاوے
اک دوجے تھیں پچھن سارے
ایتھے خورے کیہ ہونائے

کیٹری ہونی دے پرچھاویں
انوہیں نہ دین اس تھانویں
ہر کوئی یاہر اڈاری مارے
ایتھے خورے کیہ ہونائے

غزل

کس متانیں اکاں لگیاں
جا کھٹے دسیاں بدلیاں

دتے جندے دیکھن آکیاں
جس شمع نہ بجے باریاں

ک مکھڑا پڑھیا اوس دا
اساں ہور کھتاں ہنپیاں

اسی اور سیندھڑ ہو گئے
نمک کنیاں سبجے سختیاں

زرعی بھارتاں

اوہ اک اچا لٹا گھبرو دھوروں نظریں آوے
اُس دے سرتے پکڑی جس دے شے سائے ساوے
اوہی شکل سبب بہت دل میں کرناں ہور اٹھا
پستلا درگ تے اُگل ورگا اس دا پنڈا سارا

ایہ بھارت ہے توں بچیں تاں میں تینوں مٹاں
لکھ بھیکھے پائو بھاویں بجھ لیا میں گستاں

اے دی مشوئی ایتھے جیڑے پنڈوں نکلاں
 اُس دے سرتے اک دی کھاری پانی دے مچ نکلاں
 جے نہ آپ کلائیے اونہوں کدی نہ مونوں برے
 جے بولے تے داواں بھر کے اپنے دکھڑے پھولے
 ہور کجھ اس دا پتا نشانی میں نہیں مناں اکا
 کوئی ہور بھارت پاؤ بچھ لیا میں خشت

کون اوہ بندہ پیاریاں جس نوں دھپاں نالے کنیاں
 کدی اڈیکے شکردہ پیراں کدی اڈیکے جھڑیاں
 اوہدے مڑھکے اکے رت دی دانی وی بے رنگی
 کڈ، بوسیا، منی، پانی اس دے ساتھی گلی

زمیناں دے مچ ڈوبی جاوے اپنے لہو دی لالی
 بچھ لیا اوہ ہیرا بندہ دیس مرے دا بلی

خسر دہاڑے اکھیاں مچ میں مھسکے لے گیا بھنڈو
 کوچھی گل سی حسالم خالی بھانڈے دا پر تاؤنا

مگنائیں فیر اوجھار کے توں
فیر نکا ہواں نجک شک جانائیں

ویٹے سرہل دے نہیں سکے
مڑ جسدہ باز شک شک جانائیں

چڑھیاں زرخاں والیاں چھوٹاں
میںٹوں فیر چنڈک شک شک جانائیں

رھیںٹاں والا بوٹا میٹرا
جھوں شون جانائیں نک شک جانائیں

الور اسن مہنگائی مشوں
عشق وی چیتوں اک شک جانائیں

شک شک جانائیں

میشدی اس تنخواہ غنائی
ہفتیوں پہلاں نک شک جانائیں

لوڑاں منیر ترڈی بن کے
میرا کھیہ نک شک جانائیں

جی کرناہیں مسندی جاسیے
جانیاں جانیاں زک شک جانائیں

بولیاں

بٹی سُرُخ نہ ہوئے ساوی تے سدا تینوں وکھدا رہاں

میرا کھساں دا وکھدا کھینچے ہنواں دال پیندا

تیرا شہر گڈیاں والا تے سائوں کے کیر پھنچنا

تیری نظر بٹیاں وکھدا تے سائوں وی نہیٹ کرے

پینی پیپی تے بکر کھانے تے بے فی خوراں تیراں

پانیاں سُرُخ پرشاکاں کڑیاں تے سُرُواں نوں اک لک کئی

قدرت داوی بندیاں دے نال مانواں والا لیکھاے
پکھڑا چاٹھر کے نوں چمنائے چتہ کے نوں تھپنی لے

وچارا

پیر کیوں ٹرے نیں ؟
سوچی پے گیا اک فلسفی
تے ایہ سدا سوچدا

اوہ ڈدا ڈدا

بہہ گیٹ

تے

ایسا بیٹا !

ایسا بیٹا !

فیٹ

ٹرفوں رہ گیٹ ،

چھوٹا وڈا

لئی لئی ، ماڑی ماڑی ماڑیاں دی بھیڑ دی
اک دی وڈیرا ہوئے کشتاں بھارا بھندا لے
وڈی ساری بھیڑ دی وی تے نکلی جتی جاچی
بھکا چٹا ہاتھی وی تے وڈا سارا بھندا اسے

جھولا چہا

کھوک بے ویلے دے چرے دی بے مٹھی جیہی
میریاں کستاں تے وچ کچھ بولدے ہولا جیہا

کوئی ایسی چاپ مینوں تیزے تیزے پا پدی
کوئی کنیں وچ جویں بیدا پھرے ہولا جیہا

نوف کس ہونی دا سانسواں نال مٹھی ہو گئے
دل تے 'وچ پھروا لے پرچانویں' اک جھولا جیہا

میں محلے والیاں دی خیر مست کدا جا رہیاں
مینوں لکدا ہے کلی وچ فیر کچھ رولا جیہا

گل وچوں گل نکلی

گل سبناں جدوں چل نکلی
تے گل وچوں گل نکلی

گل بچی لکدی کوزی
گل فی وی تے سکائی اکو
گل گل تے وباد تڑی
تے گل وچوں گل نکلی

ساڈا مبلغ علم انگورنا
اساں اگلی صدی دل بانا
ساڈے کندھے ہتھال وچ ٹھوٹنا
تے گل وچوں گل نکلی

کستی کسید بنائی چوراں
آگے دیسی دیسی گزیاں
چپچپے چپچپے دیتی دوراں
تے گل وچوں گل نکلی

کوئی دکنے آئی ننگی
پیا پائے گلماں سارا
لک جئے نہ پک فوں کننگی
تے گل وچوں گل نکلی

کوئی چادر ماری کچھے
ہن نکری دی پتی بوئے
ہن چوچے دوا ای آچھے
تے گل وچوں گل نکلی

کیوں خلقت آن کھلوتی
بھانویں ہوئے ڈاڈھی میلی
ہندی فیرو دی دھوتی دھوتی
تے گل وچوں گل نکلی

چک بیٹھے آں پکی کیمری
پڑھ پڑھ کے اساں انگریزی
کر لئی اے ترقی کیمری
تے گل وچوں گل نکلی

پھر گھٹے مرد نما نے
 پینو کر دی لے پی تفتیشاں
 رولا پے کیائے زمانے تھانے
 تے گل وچوں گل نکلی

پیا کھانڈاے حلوے کھیراں
 اچھ منگھ لے دواواں مٹاں
 جویں کرداے پیا تقریراں
 تے گل وچوں گل نکلی

کوئی دفترے وچ موری
 جس راہیں راتیں راتیں
 کوئی فائل ہندی چوری
 تے گل وچوں گل نکلی

کوری گورا تے نال اک کُٹا
 گل آساں غائب دیکھی
 کُٹا جاگدا تے گورا کُٹا
 تے گل وچوں گل نکلی

نریاد پیا چن ماہی
 نمک جان سیا پے سارے
 نمک جائے بے وڈیرا شاہی
 تے گل وچوں گل نکلی

مصنف کی دیگر کتب

- میلہ اکھیاں دا (پنجابی کلام)
(پنجاب رائٹرز گلڈ اعام یافتہ)
- قطعہ کلامی (آرودہ قطعات)
- فارسی ادب کے چند گوشے (تحتیقی اور تنقیدی مقالات)
- غنچہ پھر لگا کھلنے (آرودہ طریہ حراجیہ کلام)
- ہُن کیہ کرے؟ (پنجابی کلام)
(بحرہ انوار یافتہ)
- تقریب (تعارفی مضامین - آرودہ)
- اک در پچہ اک چراغ (مجموعہ شاعری - آرودہ)
(گجی انوار یافتہ)
- شاخِ تبسم (مزاحیہ شاعری کا مجموعہ و مطالعہ انتخاب کلام)
- میلی میلی دُھوپ (آرودہ پنجابی مجموعہ، مزاحیہ شاعری)
- درپیش (آرودہ مزاحیہ قطعات، غزلیات اور منظومات)

یہ بڑا عالم آدمی ہے۔ اڑتی ہوئی
آوازوں کو کچل لیتا ہے۔ پھر ان آوازوں کو
منجد کر دیتا ہے اور ان منجما آوازوں کو
جب چاہے قلی دکھا دیتا ہے اور وہ پھر
اڑنے لگتی ہیں لیکن نئے نئوں اور انوکھے
رنگوں کے ساتھ۔ تخیلوں کی طرح۔

اس نظم کا رکی کرشمہ سازی کا ایک ہیوہ یہ
ہے کہ موضوعات کے چناؤ کے ساتھ
ساتھ الفاظ کے نوانوں پر چٹھے ہوئے
ساپوں کو بھی سدھا رکھا ہے اور جب بھی
اس کے اردو میں جنبش ہوتی ہے یہ ناگ
شب چراغ اگل دیتے ہیں جو ہر سخن طراز
کے بس کی بات نہیں۔

قاری، اردو، پنجابی سب زبانیں انور مسعود
کی مادری زبانیں لگتی ہیں چنانچہ جب بھی
کوئی موضوع اس کے دہم خیال کا صید بنتا
ہے اس کے لئے الفاظ کا قفس رنگ
حاضر ہو جاتا ہے۔

ISBN: 969-496-037-1

احمد فراز